

Zeitschrift: Museum Helveticum ad juvandas literas in publicos usus apertum

Herausgeber: Litteris Conradi Orellii et Soc.

Band: - (1747)

Heft: 7

Artikel: Meditatio de usu, quem praestat Christianismus in promovenda eruditione

Autor: [s.n.]

DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-394607>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 21.08.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

(*) Meditatio de Usu,
quem præstat Christianismus in pro-
movenda Eruditione.

SÆpius jam de hoc argumento cogitavi, præ-
sertim cum sciam multos esse, qui plane si-
bi persuaserint, solidam cum vero Christia-
nismo Eruditionem consistere vix posse. Jam dig-
nitate thematis permotus cogitata in chartas con-
jecturus, quis sit vere *Eruditus*, quisque *Christianus*
hoc nomine dignus, ante omnia dispiciendum vi-
detur.

§. I.

ERUDITI, ut paucis omnia complectar, ille
nobis nomen jure sibi solus vindicare posse vide-
tur: *qui præcipuam in excolendis ingenii facultatibus*
ad agnoscendum & sequendum Verum operam sapienter
*ponit.*¹ Qua in Definitione tria continentur. 1.) ut
sinceræ Veritatis sit studiosus, nullisque nec labo-
ribus nec vigiliis parcat ad eam conquirendam.
2.) ut ordinem in studiis suis eum observet, quem
consideratio & finis ultimi & mediorum postulat,
scilicet ut gravitatis, necessitatis & usus variarum
doctrinarum, tum generatim, tum pro suo pe-

Aa 3

culiari

(*) Hæc Meditatio auctorem habet præstantissimum
ac Reverendum Virum, DILTHEIUM, Anhalt. Coeth.
qui longo jam tempore hic apud nos agit, omnibusque
qui solidam eruditionem & vitæ probitatem amant, ea-
rus acceptusque est.

culiari statu & scopo, habeat rationem. 3.) ut quæcunque didicit in suum aliorumve emolumen-
tum conferre studeat.

CHRISTIANUM vero non eum dicimus, qui nativitate, confessione, ceremoniarum observa-
tione, articulorum quotundam & formularum am-
plexu, nomen hocce sibi arrogat: sed eum, qui ope Spiritus sancti ad fidem conversus, deque excellentia
doctrinæ Jesu convictus, eam toto corde amplectitur,
Deum Salvatorem suum unice veneratur & amat & le-
gibus ipsius toto animo per totam vitam obtemperat. Ex
collatione harum definitionum quæ dicemus pa-
tebunt.

§. II.

*Primus quem verus Christianismus eruditioni præstat usus est; quod animum sedet & affectus componat: quod quam sit eruditio necessarium vel obiter attendentem non fugiet: quomodo enim præjudicia profligare poterit, qui totus affectibus de-
ditus est? qui fieri potest, ut sedulo & omnibus
mentis nervis, omni animi contentione ad certum
quid & serium constanter attendat ille, quem suæ
semper cupiditates vinciunt, vanitates distrahunt,
sonnia occupant & cui voluptatibus fluctuanti
vera quævis & solida, quamvis jucundissima, au-
stera, difficilia, tristia videntur, quin sæpe vires
intellectus perpetuis imaginationibus pariter ac
corporis abusu debilitatæ sepeliuntur. Quanta
jam Spiritui in corde operanti & Doctrinæ Jesu vi-
ve agnitæ ad compescendas istas & disjiciendas
nubes veritati aditum præcludentes, vis sit, vel
sola Ideæ Christianismi supra datæ inspectio docet.*

Tan-

Tantum non totam in eo versari Christi doctrinam dixerim, ut monstra illa partim extirpare, partim domare & rationi ac fidei subjicere doceat. Non negaverim equidem etiam ignorata hac cœlesti doctrina in subigendis affectibus adeoque in sedando animo haud parum profici posse: nemo tamen qui præcellentiam incentivorum in Doctrina Jesu revelatorum cum iis, quæ Philosophia unquam invenire potuit, comparaverit, & ipsius Numinis auxilium cogitaverit, de Christianismi hoc in negotio longe præstantiore ope dubitabit.

§. III.

Porro in eo se veri Christianismi in Eruditione usus exserit, quod ad *Doctrinas de Deo, de cultu ejus, de æterna felicitate, de officiis erga nos & proximum, Doctrinas certe præ omnibus præcipuas, rite intelligendas cum primis faciat.* Communis Christianis revelationis amor ad iterum iterumque versandas sacras paginas eo magis impellet, quo sæpius legerint: & propria experientia juncta cœlesti lumine multa comprobabit & illustrabit. Quotidie ergo majorem, certiorem, clariorem excellentissimarum veritatum acquirent cognitionem, & crescent ita in nobilissimis eruditionis veræ partibus. Melius etiam ad ea quæ accidunt quotidie attendent, quatenus præcipue ad providentiam aut regnum gratiæ singularem relationem habent.

§. IV.

Deinde *humilitas christiana non parum eruditionem promovebit.* Certe humillimi discipulus Soteris, & in meditatione veritatum cœlestium probe versatus non præclare de semetipso sentiet. Quo plus

ribus ornatus est donis, quo insigniores progressus fecit, eo magis a superbia alienus erit, omnia illi tribuet qui animum & vires ipsi largitus est: sed & quotidie magis magisque de imperfectione sua & de scientiæ humanæ arctis limitibus convinceatur. Hinc nunquam immodice sua amabit, nunquam se infallibilem putabit, alios dissentire & lubenter feret, et si jure fieri viderit, sententiam mutare non ignominiosum reputabit. Multa se semper vel ignorare vel imperfecte satis nosse eo n agis discet, quo majorem acquiret cognitionem, adeoque nunquam in via eruditionis sublîstet, sed discet quotidie, & quo perfectior forsitan Doctor erit, eo discendi cupidiorem sese geret discipulum. Non spernet alios aut parcias a natura ornatos, aut minus eruditos: sed eo humiliorem ipsis se præstabit. Non cupidus erit magnopere, certe non impatiens, ut nomen suum in eruditiorum codices relatum legat: & per ora doctorum volitet, quæstionibus, bellis, scriptis non nisi literaturam ostentantibus, usum nullum præstantibus, tempus, ad graviora concessum, terere religioni ducet. Dicam paucis ab omnibus istis immunis erit vitiis, in quæ eos ruere videoas, qui apud posteros vivere pluris ducunt, quam cœlicolis adscribi. Quæ omnia quam necessaria sint veri eruditii & adminicula & ornamenta, est in propatulo.

§. V.

Quarto non spernendum in dirigendo ordine, selecta ac modo studiorum usum a vero Christianismo separare potest Eruditus. Ille omnino hoc nomine indignus est, qui sine bene meditato fine, sine selectu,

tu, sine ordine qualemcumque quarumcumque rerum notitiam acquirere allaborat: hoc potius est confundere mentem & destruere, quam excolere, & quid tandem ejusmodi scientia juvabit, quæ quidem ad titillationem & loquacitatem multum, nūl vero ad bene beateque vivendum facit, & ubi ad examen revocaveris, tenues evanescit in auras. Quam difficile vero sit id, quod supra ab erudito postulavi, sapienter studiis incumbere, noverint ii qui quid verba dicant ponderaverint. Difficillimum vero hunc laborem facillimum reddit verus Christianismus. Sanctissima Redemptoris doctrina eum nobis proponit actionum omnium finem, quem agnoscere talem nec scrupulosissima nequit ratio: proponit vero ita ut nonsolum dignitas ejus vel primo intuitu nos moveat, sed & simul subordinationis finium intermediorum possilitas & modus ex eo quam distinctissime dijudicari queat. Scilicet jubet nos hoc præcipue in tota vita agere, ut nos æternum beatos reddamus, seu quod idem est ad gloriam Numinis æternum de prædicandam præparemus, huc omnibus actionibus & cogitationibus tendere: deinde etiam ejus quæ in terris impetrari potest felicitatis, subordinate tamen & convenienter primo illi & præcipuo fini, curam gerere; ex quibus denique & illa officia quibus proximo obligati sumus efficiuntur, cuius ut æterna ita & temporalis salus non postremus laborum nostrorum esse debet scopus. Eo tandem fiet ut eruditus ordinem ac modum studiis suis eum semper ponat, quo tutissime & proxime ad fines prudenter ita statutos ire datur. Non videbis eum rebus nullius ponderis inhærentem & gravissimis futilia anteponentem: In omni studio-

rum genere quid utilitate & necessitate præstans sit inquiret & eliget, eoque se & hominis & sapientis titulo dignum & societati utilem reddet.

§. VI.

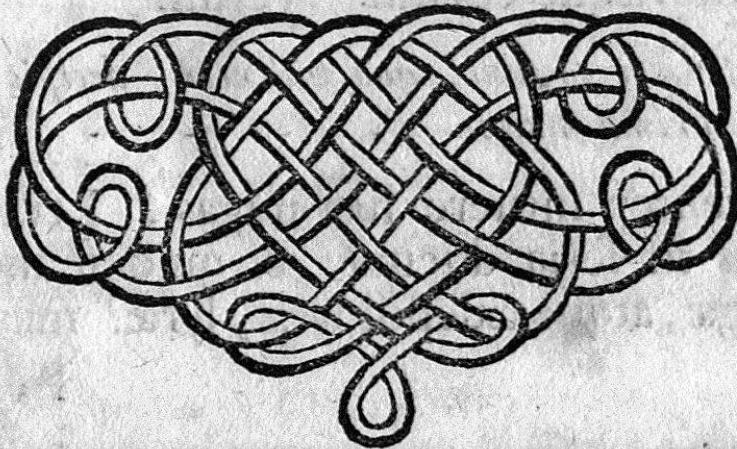
Quinto & mihi quem Christus discipulis suis commendat animus eruditio maximopere convenit. Semper erunt qui dissentient & cum quibus si voluerit habebit quod disputet. Non semel accidet, ut quæ ipsi evidentissime probata aut refutata apparent, aliis non itidem videantur: decebitne jam veri nominis eruditum mox effervescere, & quem non potest argumentis convincere, calumniis, clamoribus, accusationibus, hæretificiis, imo & verberibus ad Assensum fictitium cogere. ? Ad quæ quam proni multi fuerint & adhucdum sint, eheu quot exempla docuerunt! Et quæ mala hinc enata testantur historiæ! Abhorret ista eruditus Christianus, non indignatus errantibus, miseretur potius eorum, & corde amoris pleno amicis verbis, suavi vultu, in viam reducere conatur: qui agendi modus quantum illi præferendus, quamque rei literariæ utilis sit, demonstratione non eget.

§. VII.

Sexto tandem & patientia christiana non raro opem ferre poterit eruditio. Plerumque, quæ temporum est malignitas! veri Eruditi injuriis multis, calumniis, nec nunquam persecutionibus obnoxii sunt insanæ plebis & doctorum plebejorum. Ferre enim horum ignorantia & præjudiciis tumida superbia non potest, eos a via communi avita deflectentes, gregem majorum, æqualium, Doctorum

ctorum , civium relinquentes , auctoritatesque
spennentes , consilia , dictamina propriæ consci-
entiæ sequi. Mox in promtu sunt odiosissima ista
indifferentistarum , hæreticorum &c. nomina :
universus populus clamitat novam religionem ,
conqueritur spreta majorum oracula , & parum
sæpe abest quin ad ignes innocentes heterodoxos
damnet. Utinam pauciora tempora nostra exem-
pla rei tam vesanæ exhiberent ! sed eheu eruditum
esse & subire stultorum & superstitionum odia ,
fannas & injurias idem fere est . Quid jam consu-
lendum eruditio ? numne his animum frangi pa-
tietur , numne mœrore tam justo deplorans tem-
porum malignitatem seipsum consumet ? sed quid
juvabunt ea ? sequi cum Tillotsonio Jesum Chri-
stum omnino consultius erit , scriptisque etiam
acerbissimis magnanimitter inscribere : *Pater ignosce ,*
nesciunt quid faciant.

T A N T U M.

JO.